

NAGY ZOLTÁN

**A MODERN FINANSZÍROZÁSI FAKTORING KÖZJOGI ÉS MAGÁNJOGI
SZABÁLYOZÁSÁNAK ALAPKÉRDÉSEI**

PhD. értekezés tézisei

MISKOLC

2008.

NAGY ZOLTÁN

**A MODERN FINANSZÍROZÁSI FAKTORING KÖZJOGI ÉS MAGÁNJOGI
SZABÁLYOZÁSÁNAK ALAPKÉRDÉSEI**

PhD. értekezés tézisei

MISKOLC

2008.

I.

A KUTATÁSI FELADAT ÖSSZEFOGLALÁSA, A KUTATÁS CÉLKITŰZÉSEI

A modern finanszírozási faktoring a XX. század jogintézményeként alakult ki illetve fejlődött a jelenlegi jogügyletté. Az újdonság jellege komoly kihívást jelent a jogtudomány és a jogalkotók számára, hiszen a gazdasági életben betöltött szerepe miatt a jogalkotásnak foglalkoznia kell pontos, részletes szabályozásának kialakításával.

A szabályozása két pilléren a közjogi és magánjogi szabályozáson nyugszik és egy a témáról

elkészült mű számára elkerülhetetlen, hogy mindkét területtel foglalkozzon.

A téma újdonság jellege, gyors fejlődése és az évek során e területen szerzett szakmai tapasztalataim sarkalltak arra, hogy a témát mind elméleti, mind gyakorlati oldalról megközelítve a teljesség igénye nélkül feldolgozzam. Az értekezés elsődleges és általános célja, hogy a faktoringot elhelyezze elméleti oldalról is a hazai jogrendszerben és szabályozási alternatívákat kínáljon a jogalkotás számára.

A disszertáció gondolatmenetét tekintve, a fejezeti tagolástól eltérve, négy részt ölel fel, a történeti fejlődést, az elméleti alapvetéseket és osztályozását, a közjogi szabályozást és a magánjogi szabályrendszer elemzését.

A történeti fejlődés során a modern finanszírozási faktoring kialakulására koncentrálok, ami elsősorban az amerikai és a nyugat-európai jogfejlődés részletesebb elemzését jelenti. A mű külön nem tér ki a magyar jogfejlődésre, amelynek két oka van. Egyrészt a közép-kelet európai fejlődéshez hasonló utat jár be a magyar fejlődéstörténet, másrészt Magyarországon a modern finanszírozási faktoring csak a második világháborút követően az 1990-es években kezd kialakulni illetve fejlődésnek indulni, amely fejlődéstörténetet az egyes jogintézményeknél elemzem.

A jogtörténeti elemzésnél célul tűztem ki a jogintézmény fejlődésénél jelentkező problémák feltárását és elemzését, illetve ennek hatásainak a bemutatását a jelenlegi jogi szabályozásban.

Ahhoz, hogy a faktoring részletes vizsgálatára sor kerüljön nélkülözhetetlen a jogintézmény elméleti meghatározása és fogalmának új aspektusból történő definiálása. Minderre tekintettel fontos kutatási feladatnak tekintettem, hogy elemezzem a különböző szakirodalmi álláspontokat és megfogalmazzam egy új elméleti fogalmát a faktoringnak.

A faktoringnak rengeteg változata, formája alakult ki, amely mind hatott a fejlődésére. A változatok sokszínűségében azonban dogmatikai rendszerezést csak néhány külföldi és hazai szerző tett és ezek az osztályozások is elsősorban az angolszász jogirodalom eredményeire, illetve a jogtörténeti előzményekre támaszkodnak. A jogintézmény megítélése szempontjából alapvetőnek tekintettem egy átfogó az angolszász és a kontinentális jogi megoldásokat egyaránt magában foglaló, a modern szabályozást tükröző új osztályozási struktúra felállítását.

A faktoring szabályozásában erőteljesen jelen vannak a közjogi szabályok, ezért két területtel is kiemelten foglalkozom, a faktoring pénzügyi szolgáltatási jellegével illetve az intézményi háttérrel. Ez a két terület az, amelyen keresztül markánsan elhatárolható a faktoring a bankjog területén.

A faktoring szabályozásának erről a szegmenséről kevés szakirodalmi álláspontot találunk a külföldi és hazai művek között, ezért fontos kutatási célnak tekintettem, hogy részletesen elemezzem a faktoring pénzügyi szolgáltatási jellegét és intézményi háttérét egyaránt. Megvizsgáltam hogyan illeszkedik a pénzügyi szolgáltatások rendszerébe, milyen speciális jellemzőkkel bír és mi különbözteti meg az egyszerű engedményezést az üzletszerűen végzett pénzügyi szolgáltatási tevékenységtől.

A pénzügyi szolgáltatási jelleg vizsgálata szükségszerűvé tette az intézményi háttér

áttekintését. Szükségesnek tartottam a pénzügyi intézményrendszer vizsgálatát és ezen belül a faktoring tevékenységet végző intézményekre vonatkozó eltérő szabályozás ismertetését és törvénymódosításra sarkalló javaslatok kidolgozását.

Az értekezés nem tesz említést a szolgáltatás engedélyezési és felügyeleti kérdéseiről. Ennek az az oka, hogy a faktoringot a hitelintézetek, illetve a pénzügyi vállalkozások egyaránt végezhetik, így nincs olyan kiemelt jelentőséggel bíró egyedi engedélyezési és felügyeleti szabály, amely specifikusan eltérne a pénzügyi szolgáltatások végzésétől.

A faktoring jellege miatt szükséges, hogy feldolgozásra kerüljön a magánjogi szabályozás néhány alapkérdése is. Ezt támasztotta alá a magánjog területén folyó munka, amelynél komoly jogelméleti dilemmát okozott, hogy kell-e nevesített szerződéstípusként szabályozni a faktoringot.

A kidolgozás folyamatában a jogtudósok 2006-ig kialakított koncepcióban még határozottan elzárkóztak ettől, mondván, hogy az engedményezés szabályait kell alkalmazni a faktoring szabályainak a befogadására. Azonban a szakma gyakorlóinak kérését figyelembe véve, a 2007-es Ptk. szövegtervezetben már nevesített szerződési típusként találkozunk a faktoringgal. Ez a szakmai vita indította arra, hogy áttekintsem a faktoring és mögöttes jogviszonyként az engedményezés nemzetközi, külföldi és hazai szabályozását egyaránt és javaslatokat dolgozzak ki a faktoring jövőbeni szabályozásának fejlesztéséhez és kialakításához.

II.

A KUTATÁS MÓDSZEREI, FORRÁSAI

Az értekezés elkészítéséhez, a következtetések és megállapítások megalapozásához többféle kutatási módszer is alkalmazásra került.

A dolgozat témájából adódóan interdiszciplináris jellegű, elsődlegesen érinti a pénzügyi jogot, a polgári jogot és a kereskedelmi jogot egyaránt. A pénzügyi jogágon belül a pénzügyi intézmények szabályozása kerül feldolgozásra a faktoring szemszögéből, koncentrálva a pénzügyi szolgáltatási és a strukturális, intézményi jellegre. A polgári jogi és a kereskedelmi jogi szabályozás részben jogösszehasonlító jelleggel kerül alkalmazásra, összevetve a pénzügyi jog és a magánjogi jogágak összefüggését, kapcsolódását és a szabályozás ellentmondásait. Ugyanakkor önálló fejezetben a faktoring polgári jogi és kereskedelmi jogi szabályozása – az alapvető kérdésekre koncentrálva – is kifejtésre kerül.

A komplex jogi elemzést szolgálja az adójog, a számviteli jog vonatkozó részeinek a felhasználása a helyesebb jogi álláspont kialakítása érdekében.

Elengedhetetlen a disszertáció témája szempontjából a közgazdaságtan tudományos eredményeinek a felhasználása, különösen a faktoring kialakulásával, elterjedésével kapcsolatos elemzéseknél illetve működési mechanizmusának megértésénél.

A történeti személelmód az értekezés egészét áthatja. A faktoring napjainkban kialakult változata csak történeti szemlélet segítségével értelmezhető. A történeti elemzés önálló fejezetet is

képez bemutatva a faktoring fejlődéstörténetét az Amerikai Egyesült Államokban, Angliában, Franciaországban és Németországban. A fejlődéstörténet szempontjából jelentős a közép-kelet-európai országok szabályozása, amelynek bemutatására szintén sor kerül. A hazai fejlődéstörténet nem került külön fejezetbe, hanem az egyes részterületek elemzésénél kerülnek bemutatásra a hazai jogtörténeti előzmények.

Fontos az egyes országok eltérő joggyakorlata miatt a jogösszehasonlító módszer alkalmazása. A modern finanszírozási faktoring az USA-ban alakult ki és fejlődött ki, ezért nélkülözhetetlen az amerikai joggyakorlat és elmélet elemzése. Az európai országok közül az eltérő fejlődés miatt illetve az eltérő gyakorlatra tekintettel elsősorban az angol, a német, a francia jogforrások és szakirodalmi források kerülnek felhasználásra az egyes problémák elemzésénél.

Bemutatásra kerül továbbá az európai uniós szabályrendszer, különösen a magánjogi szabályozás kérdéskörében, illetve fontos szerepet játszik a jogintézmény nemzetközi szabályozásában a nemzetközi jog (UNIDROIT Egyezmény) és a szokásjog, amely különösen a szabályzatokon és a szerződésmintákon keresztül érvényesül.

A közjogi és magánjogi szabályozás megértéséhez nélkülözhetetlen a bírói gyakorlat és a PSZÁF állásfoglalások elemzése, amelyhez a kommentárok, a konkrét bírósági határozatok kerültek felhasználásra.

Mivel egy teljesen új, tömegesen az 1990-es évektől kezdődően alkalmazott jogügyletről van szó, a megértést jól szolgálja és a források hiányosságait jól pótolja a banki szerződéses gyakorlat által kialakított szerződés minták és szabályzatok elemzése és ezekből a jogalkotás számára hasznosítható következtetések levonása.

A gyakorlati megállapítások összegzésében fontosak a jogtanácsosként illetve a pénzügyi vállalkozások vezetőjeként szerzett tapasztalatok.

A munkát egészében jellemzi a leíró illetve a kritikai módszer és szemléletmód egyaránt. A leíró módszer sem öncélú, hiszen fontos szerepet játszik a jogintézmény mélyebb megértésében és elemzésében. A kritikai módszer különösen a jogszabály-értelmezés területén érvényesül, ahol nem csak a problémák felvetésére került sor, hanem kidolgozásra kerülnek a problémára adott válaszok, sok esetben többféle alternatívát kínálva a jogalkotás és a jogalkalmazás számára egyaránt.

III.

A TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA ÉS A HASZNOSÍTÁS LEHETŐSÉGEI

1.

A faktoring kutatása kapcsán megállapíthatjuk, hogy nagy átfogó a közjogra és magánjogra egyaránt kiterjedő monografikus munka napjainkig nem készült, egy-egy részterület elemzésével is csak néhány jelentősebb munka foglalkozik.

Jelen értekezés válaszokat kíván adni a joggyakorlat és az elmélet során felmerült kérdésekre jogtörténeti, külföldi és nemzetközi kitekintéssel, figyelembe véve a szerződéses és a bírósági gyakorlat során felhalmozódott tapasztalatokat.

A faktoring hazánkban is gyors fejlődésnek indult, és a gazdasági jelentősége nagymértékben nőtt az utóbbi években. (2007-ben az éves faktoring forgalom Magyarországon már 700 milliárd Ft körüli összeget is elér.) A gazdasági élet szereplői számára fontos finanszírozási eszközt jelent, amelynek a fejlődését nagymértékben akadályozza a jogi szabályozás hiányossága és a jogalkalmazás során született bírói döntések ellentmondásossága. Megérett tehát az idő arra, hogy világosan szabályozott jogi keretek közé kerüljön ez a pénzügyi szolgáltatási tevékenység.

2.

A kutatás kezdetén még az az elképzelés vezérelt, hogy a faktoring tevékenység önálló, külön jogszabályi formában történő szabályozása a leghelyesebb álláspont, és ez feloldaná a külön jogterületek rendelkezései közötti ellentmondásokat is. Figyelembe véve azonban a nemzetközi tapasztalatokat, a hazai szabályozási tendenciákat, arra a következtetésre jutottam, hogy célravezetőbb a jelenlegi szabályozási keretek meghatározása, pontosítása, törvénymódosító javaslatok kidolgozása. Ez nem azt jelenti, hogy nem tartanám a legjobb megoldásnak egy új egységes faktoring törvény megalkotását, de ez a jogalkotás jelenlegi folyamata alapján nem tűnik megvalósíthatónak. Ha azonban a jogalkotó úgy gondolná, hogy van erre lehetőség, az értekezésben részleteiben kidolgozott javaslatok jó kiindulási alapot és szabályozási alternatívákat adhatnak az új törvény megalkotásához.

3.

A jogintézmény gyökereit a kereskedelmi ügynök tevékenységében kell keresnünk az ókorban illetve a korai középkori Európában egyaránt. (A faktor elnevezés is az ókori Rómából ered.) A történelmi kialakulásban a kereskedelem, ezen belül is a nemzetközi kereskedelmi és nemzetközi gazdasági kapcsolatok játsszák a legfontosabb szerepet. Folyamatát tekintve először az export faktoring, majd a belföldi faktoring és végül a nemzetközi faktoring alakul ki.

4.

Az európai fejlődéstörténetben a faktoringot három országban elemzem a közép-kelet európai fejlődés mellett. Ennek az az oka, hogy ezekben az országokban alakult ki és fejlődött leggyorsabban a faktoring, illetve eltérő fejlődési utat járt be a jogi szabályozás területén.

Angliában a modern faktoring a számla leszámítolásának gyakorlatából és az amerikai faktoring összeolvadásából jött létre. Célja elsősorban a finanszírozási tevékenység.

A német fejlődés is eltérő utat jár be, mert banki szolgáltatásként funkcionál, ezért követelés engedményezése mellett nyújtott hitelként alakul ki, keveredve az amerikai faktoring gyakorlattal nyeri el végső formáját.

A francia jogfejlődés jellemzője, hogy az angol, amerikai minták alapján alakul ki, de az intézményi keretek tekintve az önálló faktoring társaságok a jellemzőek. Sajátos a francia fejlődés olyan szempontból, hogy a kereskedelmi ügyletekből eredő követelések engedményezéséről

külön törvény rendelkezik a loi Dailly (Code monétaire et financier). A másik sajátosság, hogy a faktoring jogi hátterét a faktoring gyakorlatában nem az engedményezés, hanem jogátruházás szabályai adják.

5.

A közép-kelet európai fejlődés elemzése azért fontos, hogy rávilágítsak olyan országok gyakorlatára, amelyek hasonló társadalmi és gazdasági utat jártak be, mint a magyar fejlődés. Jellemzőjük, hogy sokszínű jogi megoldásokat alkalmaztak, mégis hasonló problémák merültek fel a faktoring fejlődésében.

Megállapíthatjuk tehát, hogy az európai jogfejlődésben a faktoring pénzügyi szolgáltatásként kerül definiálásra és jellemzően engedélyköteles tevékenységként. Intézményi struktúra tekintetében a szigorúbb szabályozás kizárólag a bankok számára teszi lehetővé a tevékenység végzését, enyhébb szabályozási körben ez más pénzügyi intézmények számára is megengedett és csak kivételesen fordul elő, hogy bárki végezhesse ezt a tevékenységet.

A közjogi szabályozás mellett megtalálhatjuk ezekben az országokban mögöttes szabályként a magánjogi szabályozást, jellemző továbbá az UNIDROIT Egyezménynek a hatályba léptetése és ezáltal a nemzetközi faktoring szabályozásának a megerősítése.

6.

A hazai szabályozás hasonlít az említett országok jogrendjéhez. Magyarországon a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény határozza meg a faktoring fogalmát, mint engedélyköteles pénzügyi szolgáltatást. Az intézményi struktúra tekintetében rögzíti, hogy ezt a pénzügyi tevékenységet csak pénzügyi intézmények végezhetik üzletszerűen. A nemzetközi faktoring szabályai is rögzítettek az UNIDROIT Egyezmény 1996-os bevezetése óta.

7.

A jogi elemzést megelőzően elkerülhetetlen a *faktoring fogalmi tisztázása*. Ez azért fontos, mivel mind a mai napig komoly viták vannak a gyakorlati és az elméleti szakemberek között egyaránt arról, hogy mit foglal magába a faktoring, milyen tevékenységet értünk alatta. A gyakorlati tapasztalatok alapján meg kell állapítani, hogy többféle szolgáltatást értenek alatta a szakemberek, illetve a faktoringhoz több elkülönült tevékenység is kapcsolódik. A szakirodalomban háromféle felfogás tükröződik.

A közjog oldaláról közelítve a faktoring hitelezési, finanszírozási funkcióját hangsúlyozva szűkkörűen értelmezi a faktoringot, elhatárolva a követelésvásárlás széleskörű fogalmától.

A másik felfogás széleskörűen értelmezi a faktoring tevékenységet beleértve azt is, amely a faktoringnak egy-egy részterületét öleli fel, azaz komplex szolgáltatásként kezeli ezt a tevékenységet.

A harmadik felfogás pedig a magánjogi oldalt hangsúlyozva és vizsgálva speciális, atipikus szerződésként kezeli a jogviszonyt. A tanulmány megvizsgálja mind a hazai, mind a külföldi (német, angol, francia) szakirodalomban a faktoring fogalmát, alternatívákat kínálva egy fogalmi összegzés számára.

8.

Az értekezés a faktoring fogalmának értelmezését a hazai bírói gyakorlatban is vizsgálja. Kiemeli, hogy az engedményezésről számos bírósági határozat született, addig a faktoring jogviszony rendezése kérdésében csekély számú bírói döntéssel találkozunk, és a bírói gyakorlat sem egységes a faktoring mibenléte tekintetében.

A jogalkalmazás területén két felfogás érvényesül, amelyek az időbeli különbség kapcsán is megmutatják, hogyan csiszolódott az ügylet bírói értelmezése.

1997-ben született Legfelsőbb Bírósági döntés még egyenlőségjelet rak a faktoring és az engedményezés közé.

A 2003-ban hozott ítélőtáblai ítélet már rámutat az ügylet összetettségére és ehhez mérten a faktoring ügyleteket nemcsak sematikusan az engedményezési szabályokat figyelembe véve kezeli. A bírósági jogerős döntés a faktoringot a követelés megvásárlásának, megelőlegezésének tekinti a behajtás kockázatának átvállalásával vagy anélkül.

9.

Az értekezés támaszkodva a kutatási eredményekre kialakít egy új faktoring fogalmat. Megállapítja, hogy komplex ügylettel állunk szemben, mely három elemet ölel fel a finanszírozást, a szolgáltatást és a kockázátvállalást. Az első két elemben nincs is vita a szakirodalomban és gyakorlati tapasztalatok is e két elem létét támasztják alá. A harmadik elem azonban eshetőleges, annak ellenére, hogy a korábban említett egyes német és francia szerzők egyaránt szükséges elemnek tekintik. Azonban a banki gyakorlat és jó néhány korábban említett hazai és a külföldi szerző azonban kiemeli, hogy a „*del credere*” kockázat átvállalása több esetben elmarad.

10.

Az értekezés elhelyezi a faktoringot az elmélet területén, integrálva a gyakorlati tapasztalatokat és a működő rendszert. Rögzít egy széleskörű fogalmat, amire a *követelésvásárlás* (követelés adásvétele) fogalma kínálkozik leginkább alkalmasnak. A követelésvásárlást széleskörűen értelmezi, amelybe beletartozik a lejárt és le nem járt követelések ellenérték fejében történő megvásárlása, azonban önmagában véve ezt – szemben a Hpt. szabályaival – nem tekinti pénzkölcsönnyújtásnak.

A követelésfinanszírozás fogalmát szűkebb fogalomként értelmezem. Ebben az esetben már beszélhetünk arról, hogy ez a típusú követelésvásárlás a pénzkölcsönnyújtásának egy speciális esete, és ezt a tevékenységet kizárólag pénzügyi intézmények végezhetik. A szerződő felek célja ebben az esetben nem a követelés tulajdonjogának a végleges jellegű megszerzése, hanem a finanszírozás. A követelés tulajdonjogának az átszállása biztosítéki jelleget tükröz, hiszen a faktorcégek célja a forgóeszköz finanszírozás nyújtása visszkereseti jog kikötésével vagy anélkül.

A követelésvásárlás célja szerint lehet finanszírozási jellegű vagy egyéb célú és a tulajdonjog átszállásával a faktorcégek a kockázataikat csökkentik, illetve beszédési jogot nyernek a szállítóval illetve a vevővel szemben egyaránt. A faktorcég ebben az esetben azonban nem a követelést akarja, amelyet igazol az a kialakult hazai gyakorlat, hogy a faktoring tevékenység

esetében elterjedt a visszkereseti jog, azaz a faktorcég nem vállal „del credere” kockázatot.

A követelés finanszírozáson belül különíteném el a *faktoringot* és a *forfetírozást*, illetve a *váltóleszámítolást*.

A faktoring rövid lejáratú, lejárt és le nem járt, de elismert pénzkövetelések finanszírozása, akként, hogy a faktorcég megtérítési igény (visszkereseti jog) kikötésével vagy anélkül megvásárolja a követelést, illetve egyéb kiegészítő szolgáltatásokat vállal a követelés kezelése és beszedése érdekében. A faktoring tehát egy komplex pénzügyi szolgáltatás, amelynél a finanszírozás mellett az egyéb szolgáltatások egyre fontosabb szerepet játszanak.

A faktoringot tehát követelésfinanszírozásként értelmezem és a követelésfinanszírozás speciális típusával azonosítom.

11.

A *faktoring tipizálása* legalább olyan sokrétű és összetett probléma, mint a fogalom meghatározása és tisztázása, ezért fontos a típusok elemzése és értelmezése, amely elvezet minket a faktoring működésének a megértéséhez.

Több szempontból többféle tipizálást találhatunk mind a hazai, mind a külföldi szakirodalomban és a gyakorlatban egyaránt. A különböző típusok kialakulása részben történelmi fejlődés eredményei, részben a piaci igények változása révén alakultak ki.

A szakirodalmi álláspontokat összegezve egy új faktoring osztályozási rendszer kerül kialakításra, amely a mai modern finanszírozási faktoring jellemzőinek leginkább megfelel.

Az osztályozás koherens egészként mutatja be a faktoringot. Megjegyzendő azonban, hogy az osztályozás alapját a faktoringnak a főbb típusai képezik és nyilvánvalóan a gazdasági élet újabb és újabb konstrukciókat dolgoz ki. A csoportosítás előnye azonban, hogy ezek a változások besorolhatók ebbe a rendszerbe, vagy továbbfejleszthető a rendszer anélkül, hogy alapvető módosulásokon menne keresztül.

12.

Az értekezés a közjogi és a magánjogi szabályozás legproblematiszabb területeinek az elemzésére szorítkozik, hiszen a terjedelmi korlátok illetve az egyes területek részletes elemzése erre nyújt lehetőséget.

A közjogi szabályozás két területét érinti a disszertáció *pénzügyi szolgáltatási jelleg*et illetve az *intézményi háttér*et. Az engedélyezés, a felügyelet illetve egyéb bankjogi területek nem mutatnak rá kellően a faktoring speciális jellegére, illetve a fenti elemzett területek okozták a legtöbb gondot a gyakorlat számára.

13.

A *faktoring közjogi szabályozásának* megértéséhez meg kell vizsgálnunk a pénzügyi szolgáltatások között elfoglalt helyét és szerepét, áttekintve a pénzügyi szolgáltatások szabályozásának változásából eredő tanulságokat.

A hatályos hitelintézeti törvény szabályozásában több probléma felvetésre került, amelyekre a válasz sok esetben de lege ferenda javaslat formájában jelenik meg. A pénzügyi tevékenységek

hitelintézeti törvényben történő felosztása már elavult, kiüresedett. A felosztás már nem felel meg a jogalkotó eredeti szándékának.

Ma már semmi sem indokolja a pénzügyi tevékenységek jelenlegi felosztását, ezért vagy vissza kellene térni az Ápt. rendszerébe és egységes pénzügyi szolgáltatási tevékenységi kört meghatározni – besorolva a kiegészítő pénzügyi szolgáltatásokat ebbe a struktúrába – vagy meghagyni a jelenlegi kettős felosztást, de ebben az utóbbi esetben át kellene csoportosítani a tevékenységeket.

A legegyszerűbb megoldás a visszatérés az Ápt.-ben szabályozott rendszerhez, ahol egységes pénzügyi tevékenységi rendszert határozott meg a jogalkotó. A Hpt. rendszerében is kialakítható egy egységes pénzügyi szolgáltatási tevékenységi kör, amelyek végzésének feltételeit egyébként külön paragrafusokban rendezi a jogalkotó.

14.

Változtatni kellene továbbá az engedélyezési jogkör megosztásán és egységes engedélyezési hatáskört megállapítani a PSZÁF számára. Az egységes engedélyezés mellett az is fontos érv lehet, hogy ezáltal az MNB hatósági jogkörének egy részétől „megszabadítható”, erősítve a központi bank monetáris intézményi jellegét. Elegendő lenne e tevékenységi körök esetén is az MNB előzetes véleményezési joga, mint egyes pénzügyi szolgáltatások esetén.

15.

A gyakorlat és a jogalkalmazás számára fontos probléma, hogy hol húzódik meg a határ az egyedi nem engedélyköteles ügyletek és pénzügyi szolgáltatásnak minősülő ügyletek között. Hány követelést vásárolhat nem pénzügyi intézmény anélkül, hogy megsértené a jogszabályi rendelkezéseket.

A felvetés megválaszolására elemezni kellett a pénzügyi szolgáltatások kritérium-rendszerét, a taxatív szabályozást, az engedélyhez kötöttséget, üzletszerűséget, a pénznem és formakényszert. A rendszerből az üzletszerűség fogalmi értelmezése a legproblematisabb. A fogalom értelmezésénél részben az elméleti megközelítések, részben a bírói gyakorlatra, a PSZÁF állásfoglalásokra, és végül ez egyes jogterületeknél meghatározott, üzletszerűsége vonatkozó fogalmára támaszkodhatunk.

A fogalmat szigorúan, nem kiterjesztően kell értelmezni. A kiterjesztő értelmezés korlátozna egyes tevékenységeket, amelyeknek a célja nem pénzügyi szolgáltatás nyújtása, de hozzátartoznak a gazdálkodó szervezetek mindennapi ügyleteihez. Indokolatlan lenne ezeknek a tiltása azáltal, hogy értelmezésileg a pénzügyi szolgáltatások körébe vonjuk őket. A jogszabály szigorú értelmezése is azt szolgálja, hogy ne akadályozza a gazdasági élet szereplőit egyedi szerződéses konstrukciók kialakításában, illetve csak a valamennyi tényállási elemnek együttesen megfelelő tevékenység minősüljön pénzügyi szolgáltatásnak.

Ezek az ügyletek nem tömegesen fordulnak elő és nem sértik a pénzpiac biztonságos működését, ezért nem tilthatóak meg a gazdasági élet szereplői számára. Ha ezt a jogalkotó tiltani kívánja, akkor ez mindenképpen a jogszabály pontosítását igényelné és az üzletszerűség fogalmának a jelenleginek eltérő újrafogalmazását.

16.

Vita tárgyát képezheti *a faktoring tevékenységnek a helye a pénzügyi szolgáltatáson belül*. A szolgáltatás hitel- és pénzkölcsön nyújtásának különös nemeként kerül meghatározásra.

A faktoring mind elméleti, mind gyakorlati szempontból egy összetett komplex szolgáltatáscsomagból álló ügylet, amely nem viseli magán a pénzkölcsönnyújtás jellemzőit teljes mértékben, attól eltérő ügyletként kezelendő.

Ez nem jelenti azt, hogy nincs közös vonása a faktoringnak a pénzkölcsön nyújtásával, de a pénzkölcsön különös nemeként nem határozható meg a faktoring. Ezt támasztja alá az Ápt. és a Pit. szabályozása, illetve több külföldi jogforrás, amelyekben önálló ügyletként kerül besorolásra a pénzügyi szolgáltatások közé.

Ha azonban tehát – utalva a korábban kifejezetekre – az ügylet kikerül a pénzkölcsönnyújtás fogalmából, és önálló pénzügyi szolgáltatási típusként kerül meghatározásra, feltétlenül fontos, hogy pénzkövetelés megjelölés a fogalom részévé váljon.

17.

Lehetővé kellene tenni egyes speciális esetekben a nem pénzügyi intézmények és nem anya-leányvállalati viszonyban levő gazdálkodó szervezetek számára a rendszeres követelés engedményezést, kifejezett törvényi felhatalmazással, mivel a gyakorlatban etekintetben nagyfokú bizonytalanság mutatkozik.

18.

Az intézményi háttér elemzésénél arra keresem a választ, hogy mely pénzügyi intézmények és milyen feltételekkel végezhetik a faktoring tevékenységet. Elméleti oldalról elhelyezve a pénzügyi intézményi rendszert, történetileg is elemzem fejlődését. Rámutatok, hogy a hitelintézeti törvényt megelőző szabályozás hogyan helyezte el a faktoring tevékenységet az intézmények tevékenységei között.

19.

Az intézményi struktúra jobb áttekintése érdekében meghatároztam egy új intézményi csoportosítást, amely tükrözi és összegzi a szakirodalmi felfogásokat és törvényi szabályozást egyaránt.

Az intézményi struktúra alapján elemzésre kerülnek az egyes intézmények. A szakirodalom és a jogalkotó a korábbi törvényi szabályozásban is azt várta, hogy az elsősorban faktoringgal foglalkozó faktorházak hitelintézeti formában jönnek létre. Ennek azonban az ellenkezője valósult meg, a faktoring társaságok pénzügyi vállalkozási formában végzik a tevékenységüket elsősorban, másodsorban a bankok tevékenységi körébe került be a faktoring.

Véleményem szerint szigorítani kellene a szabályozást és a faktorházak létrehozását szakosított hitelintézeti formában kellene előírni. Ennek indoka, hogy általában a pénzügyi vállalkozások forrásait a banktól kapják tőkejuttatás vagy hitel formájában, így a pénzpiac biztonsága érdekében szükséges lenne a faktoring tevékenység növekedésével egy szigorúbb szabályozás bevezetése, amelyre jó módszer az intézményi szabályozás.

Ha azonban a szakosított hitelintézeti formák tesszük kötelezővé, akkor a Hpt.

módosítására, kiegészítésére lenne szükség, hiszen a többi szakosított hitelintézet sem itt kerül szabályozásra, hanem külön törvényben.

A másik megoldás, hogy a többi szakosított hitelintézethez hasonlóan a faktorházakat és a faktoring tevékenységet külön törvényben kellene szabályozni.

20.

A közjogi szabályozás elemzésénél többször felmerül egy önálló faktoring törvény gondolata, amely részletes szabályozást adhatna a jogintézményre. Erre láttunk is példát a történeti elemzésnél az amerikai faktoring törvény esetében, vagy például a hazai szabályozásban a jelzáloghitelintézetek és a jelzáloghitelezés esetében.

21.

A közjogi szabályozás mellett a magánjogi szabályozás hiányosságai is gondot jelentenek a jogalkalmazók számára.

Itt két út körvonalazódik az egyik a nevesített szerződéstípusként való szabályozás, míg a másik az engedményezés szabályrendszerének olyan mérvű módosítása, amely alkalmassá teszi – mögöttes szabályként – a faktoring jogviszonynál jelentkező problémák kezelésére. Véleményem szerint az előbbi megoldás lenne a helyesebb.

A Polgári Törvénykönyv kodifikációja során 2007-ig nem láttak kellő alapot a jogalkotásban résztvevő jogtudósok, hogy a faktoring szerződést nevesített szerződésnek szabályozzák.

Ezen változatott a Ptk. 2007-es szövegtervezete, amely már nevesített szerződésnek kezeli a faktoringot, igaz csak röviden szabályozva azt, a részletes szabályozást véleményem szerint helytelenül továbbra is az engedményezési szerződés feltételei közé utalva.

22.

A faktoring szerződés elemzésénél először a jogintézmény kerül elhatárolásra a többi rokon jogintézménytől, majd a jogintézmény meghatározására polgári jogi értelemben.

Magánjogi értelemben a faktoring a Polgári Törvénykönyvben nem nevesített atipikus szerződés, amely több szerződés típusjegyeit magán viseli, és egy szerződési elem megragadásával nem jellemezhető.

Figyelembe véve a szakirodalmi álláspontokat tehát, alábbiak alapján jellemezhetjük a faktoring jogviszonyt:

- visszterhes ügylet, pénzügyi szolgáltatás,
- jellemzően tartós jogviszony keretszerződés formájában, de egyedi szerződési formában is létrejöhet,
- a faktorált követelés egy alapjogviszonyból származik, amely többféle jogügylet lehet (rendszerint szállítási, vállalkozási, adásvételi szerződés),
- többpólusú jogviszony, mivel az adóst is bevonják az ügyletbe, illetve nemzetközi faktoring esetében az export és import faktor is bevonásra kerülhet,
- a finanszírozás mellett összetett szolgáltatást nyújt a faktorcég (követeléskezelés, beszédés,

kockázatvállalás, stb.)

23.

A *szervződés alaki kérdésével* kapcsolatosan az írásbeli forma jogszabályi szintre emelése lenne a helyes megoldás.

A hazai magánjog nem köt ki az engedményezésre és így a faktoring szervződésre sem alaki követelményeket, amelyhez a Ptk. koncepciója is ragaszkodott. A szervződés írásban és szóban is létrejöhet, sőt a Ptk. magyarázata szerint ráutaló magatartás útján is.

Etekintetben a Ptk. 2007-es szövegtervezete hozott változást, amely helyesen az írásbeli formát írja elő. A gyakorlatban a faktoring szervződések írásban jönnek létre.

A Hitelintézeti törvény kockázatvállalással járó ügyletként határozza meg a faktoringot és kötelező írásbeli formát ír elő. Nézetem szerint ebből az következik, hogy mivel az egyik szervződő fél pénzügyi intézmény, ezért kötelező a faktoring szervződés írásba foglalása még akkor is, ha az engedményezés polgári jogi szabályai jelenleg ezt nem írják elő.

24.

A gyakorlatban *egyedi* és *keretservződések* előfordulásával egyaránt találkozhatunk, de a banki faktoring szervződéseknel jellemzően az utóbbi formát találjuk.

A hazai banki gyakorlat alapján a belföldi faktoring keretservződések négy típusát különíthetjük el:

- visszavásárlási garanciával vállalt faktorálási keretservződés;
- biztosított faktorálási keretservződés;
- faktorálási keretservződés biztosítékkal;
- biztosított illetve visszavásárlási garanciával vállalt faktorálási keretservződés.

25.

A faktoring jogviszonyban meghatározó szerepet játszik a *jogviszony a követelés*, amely a jogi szabályozás számára is több megválaszolandó problémát ölel fel.

Az egyik fontos megállapítás, hogy a jogviszony tárgya csak pénzkövetelés lehet, azonban nem minden pénzkövetelés.

A jogosult személyéhez kötődő követelések nem lehetnek a jogviszony tárgyai, és ennek nemcsak a jogszabályi rendelkezések az okai, hanem az is, hogy a faktoring az üzleti, kereskedelmi jellegű jogviszonyból eredő követelések finanszírozását jelenti.

26.

A másik fontos gyakorlati probléma a *követelés engedményezésének a kizárása*. A jelenlegi jogi szabályozás megengedi a szervződő felek számára a faktoring kizárását, amelynek következtében a kizáró rendelkezések ellenére bekövetkező követelés engedményezés érvénytelen.

Ez a jogi szabályozás korlátozza a felek üzleti, pénzügy rendelkezési szabadságát, így ez a rendelkezés sürgős módosításra szorul.

A nemzetközi rendelkezések példát adnak a helyes szabályozásra, de a Ptk. 2007-es szövegtervezete is jó megoldást kínál, mivel az új rendelkezés szerint a követelés faktoring

keretében történő engedményezésének a kizárása vagy korlátozása semmis.

27.

Sok gondot okoz továbbá a jogalkotónak és a jogalkalmazónak a *jövőbeli követelések engedélyezhetősége*. Ezek lehetnek létrejött, de jövőben lejáráó követelések illetve a még létre sem jött követelések, amelyek közül az utóbbiak jelentik az igazi problémát. A hatályos jogi szabályozás erre nem tér ki, míg a Ptk. magyarázata érvénytelennek tekinti az engedményezést a jövőben keletkező követelésekre.

A jövőbeli követelések engedményezésével kapcsolatban a helyes jogi álláspont, mind a szakirodalom, mind a nemzetközi, mind a jövőbeli magánjogi szabályozás alapján, hogy mind az engedményezés, mind a faktoring szerződések területén lehetővé kell tenni a jövőbeli követelések engedményezhetőségét, hiszen a faktoring szerződések tárgya jellemzően a jövőbeli (jövőben keletkező illetve jövőben lejáráó) követelések megvásárlása. A faktoring szerződésben nemcsak a szerződés megkötéséig keletkezett számlakövetelések faktorálását szabályozzák, hanem a szerződéskötést követően keletkező számlaköveteléseket is, az összes jelenlegi és jövőbeli követelésről is rendelkeznek.

28.

A jövőbeli követelésekhez hasonlóan a hatályos Ptk. nem szabályozza a *követelés részeinek engedményezését*. Erre csak a Ptk. kommentárjában találunk utalást, ahol kimondja a szerző, hogy nincs akadálya valamely követelés részbeni engedményezésének. A problémára kitér a Ptk. koncepciójához fűzött magyarázat is és hasonló álláspontot fogalmaz meg, mint az európai uniós szerződési alapelvek.

Valamennyi szabályozás az osztható követelések rész-engedményezését ismeri el, de rendelkezik az esetleges többletköltségek viseléséről is. A követelés megosztása folytán az adósnak több hitelezőnek kell teljesítenie, és az adósság nyilvántartásával és a kötelezettség teljesítésével plusz adminisztratív és banki költségek keletkezhetnek. Tehát a követelésrészek külön-külön történő engedményezése és faktorálása nem kizárt, sőt gazdasági szükségszerűség, de a felmerült költségek megtérítését követelheti az adós.

29.

A szakirodalomban a részleges engedményezésre vonatkozóan kerül megfogalmazásra a *tőke és a kamatkövetelések problémája*, amelynél kérdés, hogy egységes követelésről vagy önálló tőke és önálló kamatkövetelésről kell beszélnünk.

A szakirodalmi felfogás osztva a bírói gyakorlatot tőke és kamatkövetelést önálló követelésnek tekinti, ezért nincs akadálya annak, hogy önállóan legyenek az engedményezés tárgyai, és részleges engedményezésükre kerüljön sor.

A tőke és kamatkövetelések engedményezésének a problémája jellemzően nem fordul elő a faktoring szerződésekben, hiszen általában le nem járt követelések faktorálására kerül sor. Célszerű lenne azonban – figyelemmel a jelenlegi bírói gyakorlatra – követelés megjelölése helyett a követelés és járulékai megjelölést tenni a jogszabályban, mivel ez teljesen jogvita mentessé tenné a szerződési gyakorlatot, hiszen nem csak kamatkövetelések merülhetnek fel a

főköveteléssel kapcsolatban, hanem egyéb költségek is, amelynek a megfizetésére a kötelezett köteles. A helyes jogi álláspont tehát az, hogy a követelés átruházásával – ettől eltérő rendelkezés hiányába – átszállnak a követelés járuléka (kamat, egyéb költségek) is az új jogosultra.

30.

A szerződés tárgyával kapcsolatos problémakörként merül fel a *tömeges követelések* illetve a *globálcesszió kérdésköre*.

Ez a terület szintén szabályozatlan a hatályos hazai polgári jogban illetve a koncepció is a jövőbeli követelésekhez kapcsolja a problémát, mégpedig a követelések beazonosításával összefüggésben. A követelések beazonosíthatóságával kapcsolatos, korábban említett felfogások megnyitják az utat a *követelések tömeges engedményezése* előtt. Ennek a factoring szempontjából van különös jelentősége, mivel a keretszerződésekben a követelések tömeges engedményezésére kerül sor.

Szintén ide kapcsolódó kérdéskör a *globálcesszió*, amely minden létező és jövőbeli követelés átruházását jelenti, amely szintén tárgya a factoring szerződésnek, így ezek nem tilthatók meg.

31.

A *szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében* a hazai jogi szabályozás szűkszavú még az engedményezések területén is, hiszen csak az engedményező felelősségét, az adós értesítési kötelezettségét, illetve az adós kifogásolási és beszámítási jogát szabályozza. A factoring szerződés során mind az elmélet, mind a szerződéses gyakorlat területén sokkal szélesebb jog- és kötelezettség-halmaztal találkozunk, illetve a nemzetközi szabályozás is több területen kitér ezek részletes ismertetésére.

A szállító, illetve a faktor jogai és kötelezettségei mellett ki kell térni a szerződéskötő félként csak eshetőlegesen szereplő adós jogaira és kötelezettségeire egyaránt, hiszen ezek alapvetően befolyásolják a faktor üzleti kockázatát.

32.

A jogok és kötelezettségek közül az egyik kiemelt terület az *alapjogviszonnyal kapcsolatos kötelezettségvállalások* köre.

Az alapjogviszonnyal kapcsolatos problémák alapvetően befolyásolják a factoring jogviszonnyal kapcsolatos kérdéseket. Különösen veszélyes az az eset, amikor fiktív, hamis számlát állítanak ki, illetve nem valós szolgáltatásra, vállalkozási tevékenységre kötnek szerződést. Ekkor azzal a problémával szembesülhet a faktor, hogy az érvénytelen alapügylet kiváltaná a factoring szerződés érvénytelenségét és a factoring szerződéshez esetlegesen kapcsolt szerződést biztosító mellékkötelezettségek is veszélybe kerülnének. Erre vonatkozóan a hatályos polgárjogi szabályozás meghatározza az engedményező felelősségét az ellenérték erejéig, de az alapjogviszony érvénytelenségből eredő problémákat nem oldja fel.

A bírói gyakorlat azonban választ adott a problémára, de ezt csak úgy tehette meg, hogy a factoring jogviszonyt elkülönítette az engedményezéstől és a jogviszony sajátos speciális jellegéből indult ki.

A faktoring szerződést nem teszi érvénytelenné, ha az engedményezett, lényegében biztosítéki szerepet betöltő követelésről utóbb bebizonyosul, hogy nem is létezett (például „fiktív” volt), az alapügylet más okból érvénytelen, vagy ha az engedményezett követelés megszűnt. Ha az átruházott követelés valamilyen okból nem állt fenn, a faktoráló ezért helytállással tartozik. A fenti esetben a faktorálóval szemben kifizetett, megelőlegzett követelés „feléled”, így a faktoring szerződés hitelügyleti elemei érvényesülnek. A faktoring szerződés érvényessége pedig maga után vonja azt a következményt, hogy a faktoring jogviszonnyal összefüggésben kikötött szerződést biztosító mellékkötelezettségek is érvényesek.

A bírósági gyakorlat során kialakított helyes jogi álláspontot célszerű lenne a jogszabály szintjére emelni, amennyiben szabályozásra kerül a faktoring szerződés nevesített szerződéstípusként.

33.

Szintén a gyakorlatban felmerült probléma az *alapjogviszony módosításának a kérdése*. Erre vonatkozóan rendelkezést a hazai szabályozásban nem találunk, de a szerződési szabadság elvéből kiindulva a felek az alapjogviszonyt szabadon módosíthatják, azonban a módosítás nem csorbíthatja az engedményes jogait.

A Ptk. koncepciója azonban már rendezi az ebből adódó problémákat, és kimondja, hogy az alapjogviszonyra vonatkozó szerződés módosítása nem érinti az engedményesnek az adóssal szemben fennálló jogait. A koncepció tehát nem zárja ki a módosítás lehetőségét, azonban a módosítás az engedménnyessel szemben nem lesz hatályos a kötelezett értesítését követően.

A faktoring folyamatát nézve azonban ez a szabályozás sem jelent teljes biztonságot a faktorcég számára, hiszen ugyan a szerződéskötő feleknek kölcsönösen tájékoztatniuk kell egymást, de mi történik akkor, ha ennek a szállító nem tesz eleget és a faktorcég lényeges jogai sérülnek a szerződésmódosítás következtében.

A faktor az ügylet elbírálását még az alapjogviszony ismeretében végzi, de az időközbeni szerződésmódosítás még a faktoring szerződés megkötése előtt, vagy azt követően, de az értesítést megelőzően történik. Ez kihat a követelés jogosultjának a jogaira a koncepció alapján is, ugyanakkor erről a faktor nem értesült.

Az Európai Szerződési Jog Alapelvei viszont eltérő szabályozást tartalmaznak. Az Alapelvek kimondják általános jelleggel, hogy az alapjogviszony az engedményes hozzájárulása nélkül nem módosul. Ez a szabályozás egyértelműbb, ezért az Alapelvekben megismert szabályozás alapján kellene a hatályos Ptk-t módosítani illetve a kodifikációs szabályozást eszerint változtatni.

34.

Az *értesítési kötelezettség kérdéskörében* is pontosításra szorul a hazai szabályozás. Egyrészt az értesítésre írásbeli formát kellene előírni a hatályos szabályozásban, amelyre utal a Ptk. 2007-es szövegtervezete is.

Másrészt pontosítani kellene a faktoring törvényi szabályozását a tervezetben és tartalmi követelményként kellene előírni az engedményes személyének, a követelésnek, illetve a teljesítés helyének a megjelölését. Ezt támasztja alá a szerződéses gyakorlat is, amely alapján az értesítés

módjai tipizálásra kerülnek.

35.

Nem találjuk a hazai szabályozásban a *versengő igénylőkre* vonatkozó rendelkezéseket. A versengő igénylők és az engedményes közötti érdek összeütközést az uniós szabályozás rendezi és célszerű lenne ezt beemelni a hazai szabályozásba, illetve ennek megfelelően módosítani a csődeljárásról és felszámolásról szóló jogszabályt is.

Az uniós rendelkezések szerint az engedményesnek a követelésre vonatkozó igénye megelőzi az engedményező hitelezőjének a bírósági eljárás során, vagy az engedményező csődgondnoka, felszámolója és hitelezője által érvényesített igényét. Azaz sem a végrehajtási eljárás, sem a felszámolási eljárás körébe nem lehetne bevonni az engedményezett követeléseket. (Ez ahogy korábban említettem ellentmond a hazai bírósági gyakorlatnak, amely szerint a felszámolás kezdő időpontjáig be nem szedett követelés a felszámolási vagyon részét képezi.)

36.

Az *engedményező felelősségével* kapcsolatosan is eltérő álláspontokkal találkozunk. Az új szövegtervezet készfizető kezességvállalást, míg a 2006-os koncepció részletes felelősségi alakzatot határoz meg. Véleményem szerint az utóbbi sokrétűbb szabályozás, azzal a megjegyzéssel, hogy a kötelezett fizetőképességéért való felelősség korlátozása nem elfogadható álláspont.

37.

A szállító jogai és kötelezettségei mellett a szerződés tartalma szempontjából jelentős súlya van a *faktor jogainak és kötelezettségeinek*. A Ptk. szabályai nem foglalkoznak az engedményezés szabályai keretében az engedményes jogaival és kötelezettségeivel, illetve erre vonatkozó szabályokat az új Ptk. koncepciójában sem találtunk.

A Ptk. 2007. évi szövegtervezete a faktoring szerződés tartalmának meghatározása során kitér a faktor jogaira és kötelezettségeire.

A tervezet szabályai sokban hasonlítanak az UNIDROIT Egyezmény rendelkezéseire.

Az egyes szolgáltatások megfogalmazásában azonban markáns eltérések vannak a nemzetközi szabályokhoz képest.

A finanszírozás esetében szétbontja a törvény a követelés finanszírozását, illetve a követelés végleges átruházását. Az előbbi esetben megelőlegzésről, az utóbbi esetben pedig ellenérték fizetéséről beszél. A nemzetközi egyezmény csak a megelőlegzés fogalmát ismeri. Ennek oka, hogy a modern finanszírozási faktoring esetében csak megelőlegzésről, előfinanszírozásról beszélhetünk, hiszen a faktor célja a követelésfinanszírozás. Célszerű lenne tehát, ha a faktoring esetében a megelőlegzés fogalma maradna meg, illetve az ellenérték fogalmát a visszerthes engedményezésnél használnánk.

Ellentmondásos a követelésnyilvántartással kapcsolatos szolgáltatások megfogalmazása is. Eredetileg a nemzetközi szabályozás könyvelési feladatokat ért alatta, amelyet kintlevőségekkel kapcsolatos számlavezetés fogalmába sorol. A hazai szabályozás külön beszél követelésnyilvántartásról illetve „a számla vezetésével kapcsolatos feladatokról”. Ez utóbbi kitétel

nem érthető. Kérdés, hogy a jogalkotó milyen számla vezetésével kapcsolatos feladatot ró a faktorra. Helyesebb lenne a követelések nyilvántartása mellett a könyvvezetési feladatok ellátását nevesíteni.

Szintén pontosításra vár a *faktor kockázatvállalásával* kapcsolatos szabályozás. A nemzetközi szabályozás a faktor kockázatvállalását az adós fizetési késedelmével vagy mulasztásával szembeni védelemként fogalmazza meg. A hazai szabályozás ezzel szemben a kötelezett nem vagy késedelmes teljesítése esetére történő biztosíték nyújtásáról beszél. Valójában itt nem kerül sor sem hétköznapi, sem jogi értelemben biztosíték nyújtására, ezért helytelen ez a típusú megfogalmazás. A faktor inkább átvállalja az adós nemfizetéséből, fizetésképtelenségéből illetve késedelmes fizetéséből eredő kockázatot, azaz nem fordulhat megtérítési igényével az eredeti jogosulttal szemben.

A negyedik szolgáltatás a *követelések beszédését* takarja, csak a beszédés helyett a követelés érvényesítését használja a tervezet, amely jelentéstartalmát tekintve nem tér el a nemzetközi szabályoktól.

Nem tartom azonban helyes álláspontnak ötödik szolgáltatásként az *elszámolási kötelezettséget* nevesíteni.

A faktor elszámolási kötelezettsége a kötelmi általános szabályokból következik, illetve az őt meg nem illető ellenértékkel jogalap nélkül gazdagodna.

A szövegtervezet azt mondja, hogy a szolgáltatások közül a faktornak kettőt el kell látnia. Ebből az következik, hogy lehet olyan eset, amikor nem választja a faktor ezt a szolgáltatást. Ekkor nem kell elszámolnia az engedményezővel? Tehát szükségtelen és zavaró az elszámolási kötelezettség külön szolgáltatáskénti nevesítése, illetve sem a nemzetközi szabályok között, sem a szakirodalomban nem találunk erre példát.

A hazai tervezet és a nemzetközi szabályozás megközelítésével sem értek teljes mértékben egyet. Finanszírozás nélkül ma már elképzelhetetlen a faktoring, tehát ez mindenképpen nélkülözhetetlen, helyettesíthetetlen eleme a faktor kötelezettségeinek és csak ehhez képest kezelhetjük a szolgáltatás-csomagot, amelyből ellát bizonyos tevékenységeket a faktor.

A gyakorlatban a követelések nyilvántartása és a beszédése szintén szükségképpen kapcsolódik a faktor tevékenységéhez, ha kötelezővé tesszük, ha nem. Mindenképpen eshetőleges elem azonban a kockázatvállalás a követelés behajthatóságaért, az adós fizetőképességéért.

38.

A faktoring jogviszonnyal összefüggésben fontos szerepet játszanak *az adós jogaival és kötelezettségeivel kapcsolatos szabályok*. Az adósvédelemmel szemben a nemzetközi és a hazai szabályozásban egyaránt a hitelező védelmi szabályokat kellene erősíteni, ezzel is csökkentve a faktoring ügylet kockázatát. Ennek érdekében módosításra szorulnának a Ptk. és az UNIDROIT Egyezmény rendelkezései egyaránt.

Csak olyan kifogásokat hozhatna fel az adós a faktorral szemben, amely a követelés alapját képező szerződésből erednek, azzal a korlátozással, hogy a kifogásnak az értesítéskor fenn kell

állnia és érvényesíthetőnek kell lennie. (Ez azt jelenti, hogy a fennállt jogalapból az értesítést követően keletkezett követelés nem érvényesíthető a faktorral szemben.)

Az adós visszakövetelési jogát is ki kellene zárni mind az UNIDROIT Egyezmény rendelkezéseiben, mind pedig a Ptk. szabályaiban. Az adósnak a faktorral szembeni visszakövetelési jogának a kizárása azonban nem jelentené azt, hogy a kötelezett a szerződés hibájából eredő igényét nem érvényesítheti az engedményezővel szemben.

39.

Megállapítható tehát, hogy a faktoring egy új jogintézmény mind a nemzetközi, mind a hazai szabályozásban egyaránt. Jótékony gazdasági jelentősége miatt a jogalkotásnak mindenképpen részletesen szabályoznia kell a jogviszonyt.

A kutatási eredmények hasznosítására a jogtudomány több területére is kiterjed, de elsősorban a pénzügyi, a polgári és a kereskedelmi jog tudományának a fejlődését segíti elő. A dolgozat mind a pénzügyi jog, mind a polgári és kereskedelmi jogi jogalkotás számára rámutat megoldandó problémákra illetve megoldási javaslatokat, alternatívákat dolgoz ki.

Az értekezés feltárja a jogalkotáson túl a jogalkalmazásban, a bírói gyakorlatban fellelhető anomáliákat, elősegítve az egységes jogalkalmazói értelmezést. A mű erősen koncentrálna a gyakorlatban felmerült problémák megoldására, így közvetlen gyakorlati alkalmazhatósága is felmerül a pénzügyi intézmények szerződéses gyakorlatában.

Az értekezés tartalmaz továbbá olyan megállapításokat is, amelyek a szerző által oktatott tárgyak tananyagában hasznosulhatnak.

IV.

AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉVEL ÖSSZEFÜGGŐ PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE

1. A kétszintű bankrendszer kialakításának első lépései Magyarországon (1987-1989)
In: Publicationes Universitatis Miskolcinensis, Sectio Juridica et Politica, Tomus XXI/2. Miskolc, 2003. 435-448. o.
2. A fizetéseptelenségi eljárások szabályainak kritikája (társszerzőként)
In: Competitio, Debrecen, 2004/3. 111-138. o.
3. Hitelezői érdekek érvényesítésének problémái a felszámolási eljárásban (társszerzőként)
In: Bér garancia és a csőd-, felszámolási eljárás reformja (szerk.: Dr. Miskolczi Bodnár Péter – Dr. Prugberger Tamás), Novotni Alapítvány, Miskolc, 2005. 171-178. o.
4. Az állami felelősség kérdése vagyonelvonások kapcsán a bírói gyakorlat tükrében
Gazdaság és Jog, Budapest, 2006/10. sz. 15-21. o.
5. A faktoring jogviszonnyal kapcsolatos törvényi kezesség elévülésének problematikája
In: Publicationes Universitatis Miskolcinensis, Sectio Juridica et Politica, Tomus XXIV. Miskolc, 2006. 281-293.o.
6. A faktoring fogalmának elméleti megközelítése, értelmezése
In: Publicationes Universitatis Miskolcinensis, Sectio Juridica et Politica, Tomus XXV. Miskolc, 2007. 373-404.o.
7. A faktoring közjogi szabályozásának aspektusai Magyarországon
In: Miskolci Jogi Szemle, Miskolc 2007/2. sz. 72-91. o.
8. A faktoring mint pénzkölcsönnyújtási tevékenység
In: Hitelintézeti Szemle, Budapest 2007/5. sz. 453-468.o.
9. A faktoring intézményi háttere
In: Competitio, Debrecen 2007/2. sz. 71-97. o.
10. Theoretical principles of the classification of factoring deals (A faktoring tipizálásával kapcsolatos elméleti alapvetések)
In: Pénzügyi Szemle, Budapest, 2008/1. sz. 131-153. o.
11. A monetáris szervezet és tevékenység jogi szabályozása

In: Gazdasági közjog (szerk.: Dr. Károlyi Géza) Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2005. 234-265. o.

12. A monetáris szervezet és tevékenység jogi szabályozása

In: Gazdasági közjog (szerk.: Dr. Károlyi Géza) Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2006. 239-270. o.

13. A nemzetközi faktoring jogi szabályozásának rendszere az elmélet és a gyakorlat aspektusából

In: Ünnepi tanulmányok Dr. Prugberger Tamás professzor 70. születésnapjára (szerk.: Dr. Csák Csilla) Novotni Alapítvány, Miskolc, 2007. 263-279. o.

14. A modern finanszírozási faktoring történeti fejlődése (megjelenés alatt)